

NASLIJEĐE ULICA
POVIJESNI PRILAZNI PUTOVI
ŠIRENJE GRADA
MODELI UNAPRJEĐENJA ULICA
GRADOVI SREDIŠNJE EUROPE

Ilustracija:

Mariahilfer Strasse u Beču, 2013. i nakon preobrazbe 2014.
(Foto: T. Marić)

Literatura:

- Jacobs, A. B.; Macdonald, E.; Rofe, Y. (2002.), *The Boulevard Book: History, Evolution, Design of Multiway Boulevards*, The MIT Press, Cambridge MA
- Milić, B. (2002.), *Razvoj grada kroz stoljeća: III. Novo doba*, Školska knjiga, Zagreb
- Timár, G.; Biszak, S.; Székely, B.; Molnár, G. (2011.), *Digitized Maps of the Habsburg Military Surveys: Overview of the Project of ARCANUM Ltd. (Hungary)*, u: *Preservation in Digital Cartography: Lecture Notes in Geoinformation and Cartography* [ur. Jobst, M.], Springer: 273-283, Berlin / Heidelberg
- Marić, T., Jakšić, N. (2011.), *Petrinjska ulica u Zagrebu – arhitektonsko-urbanistički slojevi od druge polovice 18. stoljeća do kraja 20. stoljeća*, „Prostor“, 19 (2): 281-542, Zagreb
- Hamilton-Baillie, B. (2008.), *Towards Shared Space*, „Urban Design International“, 13: 130-138.

Tamara Marić, mag.ing.arch., znanstveni novak
Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
tmarić@arhitekt.hr

Izv.prof.dr.sc. **Bojana Bojanić**
Obad Šćitaroci, dipl.ing.arh.
Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
bbojanić@arhitekt.hr, www.scitaroci.hr

TAMARA MARIĆ
BOJANA BOJANIĆ OBAD ŠĆITAROCI

MODELI PREOBRAZBE POVIJESNIH PRILAZNIH PUTOVA U GRADSKE ULICE

Prilazi gradovima mogu se prema razvoju načina kretanja podijeliti na: vodene prilaze i luke, prilazne kopnene putove (ceste i ulice), željezničke prilaze i postaje, autoceste i autobusne postaje te zračne luke. Gradske ulice kao javni prostori povezuju sve navedene tipove prilaznih prostora s tkivom grada. Stoga ovaj rad istražuje preobrazbe povijesnih prilaznih putova i cesta koji su nekad povezivali periferiju sa središtem grada. Širenjem grada ti su putovi preobraženi na različite načine i kao dio urbanog pejzaža pripadaju urbanom naslijeđu ulica. Cilj je utvrditi načine i modele kako su se povijesni prilazni putovi preobrazili u gradske ulice kao osnovu za stvaranje kriterija u budućim preobrazbama.

Pregledom literature utvrđeni su povijesni putovi koji su u različitim razdobljima rasta grada zadržali dijelove svoje trase u novim matricama (ulice: St. Nicolas u Nancyju, Broadway u New Yorku, Oxford u Londonu, de Grazia i de Ribes u Barceloni). Proučavanjem povijesnih karata na primjerima gradova središnje Europe, za koje su u doba habsburške vladavine napravljene vojne izmjere, utvrđena su **tri povijesna modela preobrazbi trasa** povijesnih prilaznih putova: **avenijski model**, **model preusmjerenja trase** i **model diskontinuiteta**.

Avenijski model promjene trasa neka-
dašnjih glavnih gradova Austro-Ugarske Monarhije primjenjivao je metodu

pravocrtnog usmjerenja trasa u neizgrađenim dijelovima i postavljanja drvoreda, za razliku od pariške metode stvaranja avenija rušenjem postojećeg tkiva. Pritom nove avenije tločno prate usmjerenja povijesnih trasa i djelomično se prilagođavaju postojećoj izgradnji na periferiji. **Model preusmjerenja trase** događa se pri prekidu s dijelom povijesne trase prilikom uvođenja željezničke pruge ili drugih novih sadržaja u grad. Na modelu preusmjerenja nastaju različiti tipovi ulica prije i poslije prekida jer se preusmjerenjem povezuju drukčiji dijelovi grada. **Model diskontinuiteta** uočen je pri jednom ili više prekida u potezu trase kojih je posljedica nestajanje dijela trase i uloge prilaza.

Modeli unaprjeđenja ulica koja se primjenjuju u izgrađenim i konsolidiranim dijelovima povijesnih prilaznih putova jesu: 1. proširenja s promjenama u izgradnji, 2. perivojno preuređenje zatvaranjem ili otvaranjem kanala, sadnja perivojnih nasada i dodavanje urbane opreme, 3. izmjene regulacije prometa uvođenjem javnoga prometa, preobrazbama u pješačke ulice ili 'dijeljene prostore' sa sustavom preklapanja vozila i pješaka (*shared space*).

Modeli preobrazbi trasa i unaprjeđenja ulica stvaraju tipove gradskih ulica koji čine sustav javnih mjesta, poveznica sa zaštićenom povijesnom jezgrom koja je često dio i UNESCO-va kulturnoga naslijeđa.